

La perdita da la Vuclina avant 200 onns

Ina nova publicaziun davart la Confisca

■ (AcGR) Avant 200 onns n'han ils Grischuns betg pers sulettamain lur regiuns subditas Vuclina, Clavenna e Buorm; pauc temp suenter la separaziun da quests territoris è er lur facultad vegnida confiscada. Sco che la Confisca è succedida, tge dimensiun che las perditas han cuntanschì e schi è vegnì ad ina restituziun, n'han ins fin uss betg perscrutà.

En sia lavur da licenziat ch'el ha scrit la mesadad dals onns 70 a l'università da Turitg sut l'entruidament da professor Hans Conrad Peyer, è *Gieri Dermont* sa deditgà als problems che stattan en connex cun la confiscaziun da la proprietad privata dals Grischuns. Parallelmain a las occurrenz ch'èn vegnidas

organisadas quest onn en memoria als eveniments dad avant 200 onns, ha l'Archiv chantunal dal Grischun publicgà uss la lavur da Dermont: «Die Confisca» sco tom 9 da la retscha «Quellen und Forschungen zur Bündner Geschichte».

Pertutgant la furmaziun da la facultad

En il tractat vegnan skizzadas l'emprim las relaziuns demograficas ed economicas da las trais valladas enturn l'onn 1800. En in ulteriur chapitel problematizescha l'autur la dumonda da l'acquisiziun dals possess grischuns en la Vuclina. Lunsch avant ch'ils Grischuns eran daventads ils patruns da questas regiuns subditas, possedevan singulas famiglias da la classa dirigenta bains funsils consi-

derabels en las regiuns subditas posteriurmain. Quels bains eran ellas s'acquistadas tras cumpra u stgomi u er tras maridaglia. Er pon ins cumprovar singulas donaziuns, uschia per exempel a la claustra da Mustér. A partir da 1512 è l'occupaziun dals uffizis en la Vuclina stada ina buna chaschun per augmentar il possess. L'exploitaziun dals subdits tras divers uffizants è pia er stà il motiv decisiv da la perdita da las trais valladas l'onn 1797.

Confisca e restituziun

Apaina ch'ils Vuclinais èn stads independents, han els preparà il proxim culp encunter il Grischun. In comité ch'era consentì da Napoleun ha decretà la con-

fiscaziun da tut la facultad privata dals Grischuns en las trais valladas. In punct central da la lavur furma l'eruida da las famiglias pertutgadas e da la qualidad da lur possess en ils stadis subdits. Quai succeda tras in'evaluaziun da tscherts inventaris da perditas.

L'autur tracta detagliadamain la dumonda da la restituziun. Cun agid d'ina perscrutaziun detagliada da las funtanas reussescha ei da mussar che tut ils possessurs da terren ch'han subì donn e ch'han er pudì documentar quai, èn vegnids indemnisads en proporziun a lur perdita. Las perditas renconuschidas èn s'amuntadas sin ca. 3,6 milliuns rentschs. Ils emprims pajaments èn dentant succedids pir l'onn 1834, pia dapli

che 35 onns suenter la confiscaziun. La setavla e finala dividenda han ils donnegiads u lur ertavels survegnì pir 1860 ed anc dus onns pli tard han ins concludì definitivamain la fatschenta da la Confisca. Totalmain han ins pudì restituir suenter la deducziun dals custs administrativs bunamain 1,6 milliuns rentschs u en media ca. 45% da la perdita subida oriundamain, senza resguardar ils tschains.

Gieri Dermont, Die Confisca. Konfiskation und Rückerstattung des bündnerischen Privateigentums im Veltlin, in Chiavenna und Bormio (1797–1862). Quellen und Forschungen zur Bündner Geschichte Bd. 9, Cuir 1997, 151 paginas, 29 francs. Da retrair en scadina libreria u tar la chasa editura Bündner Monatsblatt/Desertina, 7004 Cuir.